

matike v popravljane blichnjimu kovazhu. V mislih, de ga nobeden ne flifhi, kër mene v zbelnaku fedezhiga vidil ni, obfioji, pregleduje moje zhbele, in fam per febi takó govori: „Lej! lej! v prvi verfti fo fhe vse shive — in v drugi — tudi v tretji in zheterti!“ Pomaje s glavo in rezhe: „to nikdar ni famo na febi!“ — in gré fvojo pot.

Kër je letafhno simo, kakor od vezh krajev flifhim, veliko tazih zbel pomerlo, ktere fo fhe fterdi imele, bom fforjeno fku fhjno osnanil: kakó fe zhbele po simi bres zopernije pred smertjo obvarjejo.

V nafhkih lefenih panjeh, ali voleh — kakor v nekterih krajih pravijo — nektore zhbele fatje delajo po zhes, druge pa po dolgama. Dofikrat fe zbelarji prepirajo, ktero bi boljfi bilo.

Nekteri terdijo, de bi savoljo roparz in toplote po zhes delo pravo bilo. Tode kriva in narobe je ta! fku fhjna me uzhi, de zhbele per takim delu, ako je hujfi mras, ko pet ftopinj*), fe ne morejo na drugi fat preseliti. Zhe fo torej ob takim mrasu is tiftih dveh fatov, med kterima po simi tizhijo, fterd pojedle, bojo od lakote pomerie, zhe fe tudi v blichnih fatih fhe fterd snajde.

Zhe je pa fatje v panju po dolgama, fe lahko med fhpranjami gori in doli presstavijo tudi v nar hujfi simi. To she davno fforjeno fku fhjno nam je pretezhen huda sima poterdila, kër fo le taki s fterdjo fhe prevideni panji pomerli, kteri fo delo po zhes imeli.

Satorej v panj, kader roj ogrebafh, vselej en fatizh podolgama pertifni, po kterim fe ravnaje bojo zhbele vselej po dolgama fvoje delo fforile. M. N.

She nekaj od repnih gofénz.

(Is Kerfhkiga na Dolénkim.)

Ko fo predlanjskim gofénze na njivah povfod fkorej vfo repo pojedle, fo jo ljudje lani grosno pogrefhevali in fe torej vezhkrat od gofénz menili, in fe zhes nje jesili.

Na fvojim fprehodu fim lanjsko jefen mefniga fforjarfkiga mojfra gosp. F. Banizha, ki je ravno polni vos lepe, debele, mladizhne, is njive domu perpeljane repe pred hifho imel, takó le nagovoril: Letaf je povfod veliko repe; lanjsko leto jo je pa le malo kdo kaj imel. Gosp. Banizh mi odgovori: Jest fim jo pa tudi lanjsko leto veliko imel, vezh ko vfi Kerzhanje fkupej. Mu pravim: Kaj jim jo nifo gofénze, kakor drugim ljudem pojedle? Mi odgovori: ffo tudi na mojo perfhle in fo fe jo lotile, pa fim jih kmalo saterl, kër fim svoji drushini vka-sal, urno matike v roke vséti, in na njivo iti, repo s perftjo sagernit. V kratkim je bila vfa repa s perftjo sagernjena, in takó jo gofénze pod perftjo nifo mogle vezh jesti, in fo sginile. Ko ni bilo gofénz vezh viditi, fmo jo fpet ob kratkim odgernili, in srafla je, de jo je bilo veselje viditi.

Matevsh Sorz, m. vikar.

Popifovanje noviga kolovrata,

Radovedni bofte she poprafhovali, ljubi bravzi, kakfhen je neki novi kolovrat, ki je bil v Novizah v 14. listu tega leta osnanjen?

Imenovan kolovrat je prav sa prav po tem narejen, kar fe je samóglo boljfhiga od domazhiga

in zhefkiga kolovrata vseti; je tedej smef od obadveh.

Domazh kolovrat je preokoren, preteshak sa goniti, prevezh trefe, in je s eno besedo prenerodno narejen; satorej fe nemore na-nj tanjka in enako ravna nit delati; tudi premalo fuzhe, sató kër verviza zhes vreteno tészhe, vreteno pa perutnize sa fabo vlészhe, ktere fe tolikokrat manj okoli obernejo, kolikokrat fe nit okoli vretena ovije; zhe fe pa manjkrat perutnize okoli obernejo, manj fe nit fuzhe, in satorej je kafneji, kakor vfa okorna rezh.

Nafproti pa je zhefki kolovrat veliko bolj uren mimo domazhiga, kër je manjfi, lahnejfi in veliko bolj perpravno in bolj na tanjko narejen, verviza tészhe ne zhes vreteno, kakor na domazhim, ampak zhes perutnize; in perutnize vlezhejo sa fabo vreteno, nit fe na drugo plat na vreteno navija, kakor per domazhim; satorej fe morajo toliko vezhkrat oberniti, kolikokrat fe nit okoli vretena mora oviti, preden je polno; satorej veliko hitreji fuzhe, bolj vlezhe, pa vender le voljno prijenja, ne vterga, in ni takó fvojoglaven, kakor pa navaden domazh kolovrat.

Novi kolovrat ravno takó fuzhe, vlészhe in nit dela, kakor zhefki, famo perutnize fo na temu veliko vezhi, vreteno je pa navadnimu domazhimu enako, le bolj tanjko in lahno je, in flushi sa v fako prejo: sa prashnje, sa ohlanze in sa hodnik; na perutnizah pa, kjer verviza zhes nje tezhe, fo narejene fhipze trojne forte, ena majhna sa prashnje, druga malo vezhi sa ohlanze, narvezhi pa sa hodnik, takó de, kader fe hozhe prashnje ali ohlanze, ali hodnizhno predivo prefti, ni treba vretena in perutniz premeniti, le verviza fe dene na vezhji ali manji fhipzo.

fizer je pa kolovrat vef drugazhi narejen; fe nizh ne maja, ne trefe, ne lese tje po tleh; satorej ni treba shebljev od sdolej v noge sabijati, s kterimi fe pod ali tlak poshkodva. Je slo, slo priproft in zhe fe mu vfa priprava, prezv vsáme, bi v fak mislil, de je famoteshen ffol; prediza sedi na njemu; kolo sa ffolam tészhe, podnoshnik (nogavniza) je pod ffolam narejen, pa toliko vun moli, de fe lahko s nogo na-nj ftopi in goni. Na preselzi pa sedi prediza, kakor per zhefkim. Na naflonu ffol je v dva vogla klukafta roka takó perterjena, de fe po potrebi lahko gori ali doli premakne, v ti roki tezhe vreteno in perutnize. Vse je prav per rokah in pred ozhmi, de fe lahko vidi, ko bi fe imela preja podfuti, in de fe bersh lahko popravi. Na tiftim proftoru, kjer je ena prediza dosdej na domazhim ali na zhefkim kolovratu predla, samorete sdej dve prav lahko prefti, kër prediza in kolovrat nizh vezh proftora ne potrebujeta, kakor navaden ffol. To je velika dobrota sa kmeta, posébnó sa uboshne ljudi, kterim sa luzh in sa proftor vezhkrat hudo gré. Koló in perutnize fe tje po hifhi od luzhi obernejo, de fe luzh ne gafí, roké pa fe lahko bliso luzhi imajo, de fe bolj vidi, pod rokami fe pa tudi na vreteno fveti.

Kolovrat smiram rad tészhe, de fe le vzhafi en malo namashe, sató kër fe nemore prah, pesdirje in predivo na vinto in na fhtekelj nabirati, kar ffolovi plòh brani. Pod ffolovim plòham je pa trushiza narejena, v kteri fe prasne in napredene vretena hranijo; sató jih ni treba po polizah potikvati, kjer vezhkrat doli padejo, fe isfujejo, smedejo ali pa fe jim fhipe pobijejo. Vreteno fe nikoli ne rasdela, ampak vezhidel le po nemarnofli v nizh pride,

*) 5 Grade unter 0 nach Reaumur.

doli pade, se mu fhipa ubije, ali pa kdo ponavedama na-nj stopi in ga ftáre.

Kader prediza v faboto vezher neha prefti, od-fuzhe roko s perutnizami in s vretenam vred od naflona, f-hrani vse v trushizo in takó obvarje pred pofhkodvanjem, kar se vezhkrat primeri, kader kolovrate ob prasniku v kot pofstavijo ali jih vùn snofijo. Špomladi, kader se savoljo svunanjiga dela vezh ne prede, se vsame roka prezh, kolo, pod-noshnik, prefliza in trushiza s vreteni vred fe f-hrani sa drugo leto, ftol pa oftane v hifhi sa vfakdanjo rabo. To revnimu kmetu prav dobro flushi, zhe ga obifhe kaki prijatel, kterimu nima zhedniga ftola ponuditi, de bi se doli vfedel.

Kdor sna dobro na navaden ftar kolovrat prefti, bo fam od febe bres vftiga poduka tudi na tega kmalo predel, famó kodéljo ali hodnik mora snati popred po zhefko s grebeni sa predenje pripraviti.

To fo sboljfhki in pripravnost noviga kolov-rata; narvezhi je pa ta, de se bres vretena, pe-rutniz in preflize samore ref sa zlo majhno zeno, to je, sa tri petize narediti, slasti v takih krajih, kjer shiv lef, to je drevó na fhtoru, ni slo drag. *)

Kdor fe bo ta kolovrat napravil in ga bo sazhel rabiti, fe bo fam preprizhal od refnize vftiga tega popifovanja. **)

M. Ferlan.

Popis letašnjiga zborá c. k. kmetijske druž-be v Ljubljani 7. dan Velkitravna.

Vodja kmetijske družbe, visokorodni grof Wolfgang Lihtenberg so v svojim nagovoru na zbrane ude prvič lanjske obertniske raz-stave v Ljubljani opomnili, ktera je rokodelcam in pa tudi kmetovavcam gotovo k velikim pridu zató bila, kér jim je pokazala, de mora z časam naprej hiteti, kdor se hoče dandanašnj koséik kruha pošteno zaslužiti. — Potem so vodja važniši opr-avila razložili, ktere so bile od kmetijske družbe poslednji čas dopernešene in so pri ti priliki z po-sebnim veseljem narodniga slovstva opomnili, to je tistih bukev in časopisov, ktere so bile v po-slednjih dveh letih od kmetijske družbe ali pa od njenih udov za podučenje slovenskiga naroda na svitlo dane, namreč: kmetijskih in rokodel-skih novic, vinoreje, nove pratike, bukev za kmeta, družiga natisa krajnskiga čbe-larčika in pa noviga natisa krajnskiga vert-narja, ki bo v nekih tednih na svitlo prišel. — Na dalje so gosp. vodja velikih zaslug nar stare-jiga izbornika Ljubljanske kmetijske družbe, ce-sarskiga svetovavca in mestniga poglavarja, gospoda Janeza Hradeckita opomnili in se jim pri ti priliki, ko so zopet tri leta te službe preték-le, v imenu cele družbe serčno zahvalili za njih ne-vtrudljivo prizadevanje skozi celih 24 let, od kar so oni izbornik te družbe. Gosp. Hradecki sicer ne potrebujejo naše hvale: njih dela so nar lepši spominik za vse čase tega društva. — Poslednjič so vodja gospode poslanike Štajerske, Koróške, Goriške, Hrovaško - slavonske, Česke, Marske, Dunajske in Tirolske kmetijske druž-

be prijazno pozdravili, kteri so pri tem zboru pričijoči bili.

Tajnik kmetijske družbe, Dr. Bleiweis, je potem zbranim udam reči naznanje dal, ktere je izbor (Ausschuss) skozi pretečeno leto v ime-nu cele družbe opravil. Pervič so bili zastran nove delitve daril za bike, kraji oznanjeni, v kte-rih bodo letas in pa naslednje dve leti imenovane darila podeljene. — Potem je bilo oznanjeno, de se bo prihodnjič na družbnim vertu na Poljanah posebno za rejo sadnih in murbnih dreves skerbélo in de je gosp. Dr. Orel odslej oskerbnik tega verta. On bo skerbel, de se bo zamóglo že drugo leto, še bolj pa za naprej tistim kmetovav-cam za majhne denarje vstreči, kteri se z rejo sadnih in murbnih dreves pečajo. Zató bo v „No-viceah“ vselej naznanje dal, koliko dreves in kak-šniga plemena bo móгла kmetijska družba vsako leto prodati. — Potem so prišli česki kolovrati na versto, kteri se zmiraj bolj po deželi razširjajo. Sam Unglert jih je okoli sto prodal, kteri so prav dobre robe. Imenovani mojster je tudi 8 svo-jih kolovratov družbi za razdelitvo med bolj ubožne ljudi podaril; 5 jih je ona že razdelila, 3 ima pa še za ta namen pripravljene. Z posebno hvalež-nostjo je bilo tudi vse hvale vredno ravnanje go-spoda Pihlerja v misel vzéto, ki českiga mojstra po deželi pošilja in takó prizadevo kmetijske družbe močno podpira. — Pri ti priliki so gosp. Ferlan svoj nov česko-krajnski kolovrat pokazali, kteri je zavoljo umetne naprave in majhne cene vsim ogle-dovavcam práv práv dopadel. Nit pa tudi takó lepo dela, ko česki kolovrat. Naredbo tega kolovrata so vam, ljubeznjivi braveci, gosp. Ferlan v današnjih Novicah samí popisali.

(Dalje sledí.)

V jamo pade, kdor jo drugimu koplje.

V spomin gotove resnice tega prigovora je veliko pravlic med ljudmi vsakiga jezika znanih. Mnogo smo jih čuli, mnogo brali, jedno od druge lepši našli, in skor bi nas mikalo, o tem predmetu dolgo govoriti. Kér čas in prostor tega ne pripu-stita, smo dve izvolili, ter jih listu naših novic natisnemo. Priporočimo jih prijazni dobrovoljnosti naših bistroumnih bravecov. Pervo jim podamo v prostim nevezanim govoru, drugo pa mislimo v praznim pesniškim oblačilu v izgled postaviti.

I.

V prvi polovici šestnajstiga stoletja je živel med neštevilno deržino turškiga cesarja, Sultana Selima, v Carigradu neki mlad rob ali sužen, iz-obražene pameti in velike osebnosti. Bil je tenke čverste postave, gladko okrogliga obraza, lepo rudečiga lica, černih bistrogledajočih oči, in takó prijetniga obnašanja, de se mu je vsako serce na prvi vid odperlo. Čistoglasno, kakor slavec, je peti, ino k petju takó lično citre prebirati znal, de se mu je v zamaknenim posluhu vse čuditi móгло. Vse ga je poznalo in ljubilo, vse le lepiga dvor-skiga roba imenovalo. Njegova pridnost, njegova zvestoba, njegova ljubezen do Sultana, gospodarja, so bile sloveči lepóti enake, s ktero je vse znance obajal. Sultan ga je zavoljo tega neizmerno rad imel, in več ga je cenil, kakor polovico svoje druge deržine. Slišali smo nekiga slave vredniga Černo-gorca terditi, de je bil slovenskiga naroda, kar brez prisege radi verjamemo, ker njegove lastnosti

*) V 14. listu pri osnanilu tega kolovrata namesto sheles beri: shiv lef. Pifatel.

**) Kér bres podobshine ni nihzhe v ftanu, take kolovrate na-rejati, in kér vémo, de bo marfikdo shelel, imenovan kolovrat viditi, bi nam gospod Ferlan pazh prav vftregli, ko bi nam hotli bersh ko bo mogozhe, eniga sa izgled v Ljubljano poflati. Vrednistvo.